

Szétágazva összefutó pályák

CSONKA ZSUZSA ÉS GERGELY NÓRA KERAMIKUSMŰVÉSZEK
TÁRLATA AZ ÚJLIPÓTVÁROSI KLUB-GALÉRIÁBAN

„A világ nem azonos saját evidenciájával.”
(Jean Baudrillard)

Csaknem négy évtized telt el. A lányok, akik akkor szorgos főiskolások voltak, alkalmasint leendő pályájukról fantáziáltak, mára asszonyokká, netán családanyákká értek. Pályájuk nemcsak kirajzolódott, egyenesen kitapintható részévé vált szakmájuk közösségének, különböző formákban: megbízásokban, számos bemutatkozáson, kiállításon tanúsították, jelen vannak, számolni kell velük, és valóban – itt most ez a kiállítás – művekkel hitelesítik eredményeiket. A közel negyven esztendő pedig úgy múlt el, hogy a hajdani oktató – nem, semmi esetre sem mester – jószívrrel inkább a dokumentumokkal, vagyis a munkákkal találkozott, azok adtak hírt egykori hallgatóiról. Ennélfogva minden efféle összeakadás a kíváncsiságot fokozta, vagy éppen a hiúságot legyezgette, hogy lám-lám, és hogy ugye...

És most ez a páros: Csonka Zsuzsa és Gergely Nóra, azt sem tudom, miért választották egymást, jóllehet szemlátomást szerencsés ötlet; bepillantani, mi a hozadéka a szűkebb értelemben vett tárgyformálásnak, és mi a lazított hozzáállásnak. Lett-légyen ugyanakkor mindkettő öntörvényű, szuverén alkotói alapállás, divatosabb mai kifejezéssel: vállalkozás. Korántsem merőben ellentétek, sokkal inkább egymás kiegészítői – az alkotók incipiálása szerint. A főiskolai tanulmányok, a nagynevű mesterek: a szolidan terelgető, jó emlékezetű Csekovszky Árpád, az új áramlatokra érzékenyen ügyelő Schrammel Imre megalapozták a szakmai lehetőséget, nyitogatták formálódó művészi érzékenységüket, szellemi kalandvágyukat. Valami ilyesmi, amit a legjobb iskolázottság kínálhat, a többi a tanítványon múlik, a tehetség, a szorgalom és – persze – a szerencse dolga.

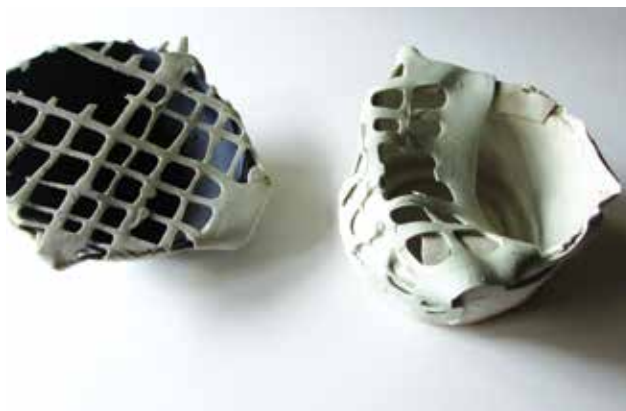
CSONKA Zsuzsa: Vázacsalád | Zsuzsa CSONKA: Vase family
1990, félporcelán, öntött és kézi formálás
Fotó: Csonka Zsuzsa

GERGELY Nóra: Vázák | Nóra GERGELY: Vases
1980, porcelán, egyenként 20 x Ø 20 cm
Fotó: Gergely Nóra

CSONKA Zsuzsa: Lelet | Zsuzsa CSONKA: Find
 1994, fajansz, 25 x Ø 35 cm (Iparművészeti Múzeum, Budapest)
 Fotó: Iparművészeti Múzeum

GERGELY Nóra: Edényszobrok | Nóra GERGELY: Vessel sculptures
 1983, porcelán, egyenként 8 x Ø 13 cm
 Fotó: Gergely Nóra

Csonka Zsuzsa és Gergely Nóra jól sáfárcodtak tehetségükkel, lankadatlanok a szorgalmukban; már pusztán emiatt is szerencsések. Ahogyan a lehetőségek kihasználásában. Csonka Zsuzsa félporcelánból egész edénycsaládokat, vázatorokat gondolt végig formailag és színezésben, designos fegyelemmel, egyben kézműves-személyességgel – kultúrájában mindenképpen emlékeztetve a finn Arabia cég klasszikusan tiszta korszakára –, megbízásos földadataiban pedig örömteli stílusbravúrt csillogtatva (például: falikút). Gergely Nórát fantáziája hamar elterelte a funkcionális tárgytól, a használattól a kifejezés felé; legalábbis újabb keletű kerámiái egyértelműen plasztikák, jóllehet gyakori utalásokkal eredendő tárgyiságukra. Az úgynevezett *edényszobrok* magukon viselik az eredet emlékezetét, annak *törékeny létét*. Ám föltétlenül szobrok, átgondolt metaforizáltságuk emeli át őket egy másik esztétikai szférába: az autonóm képzőművészetbe. Ahogyan akkumulációit, teszem azt egy álom szertelen emlékmozzanatait. Kiállítótársához képest pregnáns, szándékolt eklektikában gondolkodik; gyakorta szürrealisztikusnak tetsző fogalmazásai egyöntetűen meghatározzák egész képi világát. Ha a kiállítást összességében ugyancsak műalkotásnak fogom föl, szerfölött hangsúlyos, egymást kiemelő ellenpontjai Gergely Nóra műtárgyai Csonka Zsuzsa precíz funkcionalizmusának, amelytől nem tagadhatjuk meg markáns személyességét, egy-egy tárgycsoport fúgaszerű hierarchiáját. Ő talán a rend szerkezetével mond mesét, míg kolléganője kultikus evidenciával (*Teknős mese*). Ezzel pedig alighanem választ kaptunk arra a fölvetésre, miért éppen ez a kettős jelentkezik ezen a sokatmondó kiállításon. Az elágazások egy-egy metsződésre olykor lendületesen visszakanyarodnak.

A művészet artefactum – fogalmaz Baudrillard –, az emberi kéz terméke, és mint minden művi termékkel,

újból és újból foglalkoznunk kell vele, nem azért, hogy természetessé tegyünk, hanem egy olyan illúzió nevében, amely hatalmasabb, mint az ő illúziója.

És hogy az önértékű alkotás vágya, izgalma jelen van Csonka Zsuzsánál, mi több, támogatja, erősíti tárgyi gondolkodását, kiolvasható rajzaiból, elegáns krokiiból, vagy akár figurális plasztikai kísérletéből. Egyáltalán: az egész kiállítás arról értekezik, hogy az *art* és *craft* megkülönböztetés lényegében nem értékítélet, de még csak nem is pontos leírása két jelenségnek, mivel ezek a megnyilvánulások, dolgok, effektusok kölcsönös és szoros viszonyban állnak egymással, és az eseményből: a műalkotásból, valamint a műélményből ez a sajátos viszony némi elemzőkészséggel kideríthető, sőt, ajánlatos is a pontosabb megértés végett figyelmet szentelni neki. Mert ugyan a tárgy, a műtárgy fölkinálja magát közvetlen szépművészeti élményként, ám esztétikumának, vagy mondjuk így: üzenetének befogadása elmélyedést, fürkésző szellemi készséget igényel, nem csupán – ha mégoly örömteli is – percepciót, szimpla észrevételt. De azt a megkövesedett preconcepciót sem, miszerint valamiféle valóságkép volna, vélelmezett valóság-hűsége értékítéletként jöhetne számba. Félreértések elkerülésére jegyzem meg: a műalkotás az elmondottak ellenére nem rejtvény, a legmodernabbnak tetsző sem: jobbra érzelmi fölszólítás intellektuális együttműködésre.

FÁBIÁN László
 író

(Csonka Zsuzsa és Gergely Nóra Kézjegyek című kiállítása. Újlipótvárosi Klub-Galéria, Budapest, 2019. január 30. – február 22.)

A szöveg a kiállításmegnyitó nyomtatott változata.